

معرفی مرکز آمار ایران

◆ تاریخچه

مرکز آمار ایران به منظور ایجاد یک نظام متمرکز آماری و با هدف تهیه آمارهای جامع و صحیح در زمینه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی برای رفع نیازهای برنامه‌ریزی، علمی و پژوهشی کشور تأسیس شده است. به دلیل نیاز روز افزون دستگاه‌های برنامه‌ریزی کشور به آمار و اطلاعات و ضرورت همکاری بسیار نزدیک سازمان اصلی تولیدکننده آمار با دستگاه برنامه‌ریزی، اداره آمار عمومی که وابسته به وزارت کشور بود در سال ۱۳۴۴ با نام مرکز آمار ایران به زیر مجموعه‌های سازمان برنامه و بودجه وقت پیوست. از سال ۱۳۸۶ این مرکز، زیر نظر معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری فعالیت می‌کند.

◆ مروری بر قانون مرکز آمار ایران

قانون مرکز آمار ایران که در سال ۱۳۴۴ همزمان با تأسیس آن تصویب شده بود مجدداً در سال ۱۳۵۳ مورد بازنگری قرار گرفت و در قالب ۱۶ ماده و یک تبصره به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسید. این قانون در سه بخش «کلیات»، «وظایف و اختیارات» و «شورای عالی آمار و وظایف آن» تدوین شده است. تعاریف و مفاهیم از کلیات و برخی مواد بخش وظایف و اختیارات و ماده ۱۱ بخش شورای عالی آمار و وظایف آن به شرح زیر می‌باشد:

ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات

سرشماری: منظور آمارگیری‌هایی است که کلیه افراد و واحدهای جامعه مورد مطالعه را در برگیرد و در موارد مشخص به منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی مانند نفوس، مسکن، کشاورزی، صنعت، ساختمان، بازرگانی، فرهنگی و سایر فعالیت‌ها صورت می‌گیرد. در صورتی که سرشماری در سراسر کشور به عمل آید سرشماری عمومی نامیده می‌شود.

آمارگیری نمونه‌ای: منظور جمع‌آوری اطلاعات آماری از تعدادی از افراد یا واحدهای جامعه بر اساس روش‌های علمی آماری است که نتایج آن قابل تعمیم باشد.

آمارگیری جاری: منظور آمارگیری‌هایی است که از روی مدارک، گزارش‌ها و فرم‌های مربوط به فعالیت‌های جاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی وابسته به دولت انجام می‌شود.

محاسبات ملی: منظور بیان آماری کلیه فعالیت‌های اقتصادی کشور طی یک دوره زمانی می‌باشد.

شاخص قیمت‌ها: منظور کمیتی است که تغییرات متوسط قیمت کالاها و خدمات را نسبت به یک زمان معین نشان دهد.

قالب آماری: منظور فهرستی از مشخصات کلی افراد یا واحدهای جامعه مورد آمارگیری است که به خصوص در آمارگیری‌های نمونه‌ای از آن استفاده می‌شود.

خدمات آماری: منظور انجام تمام یا قسمتی از خدماتی است که در زمینه تهیه و اجرای طرح‌های آماری و استخراج نتایج و چاپ و انتشار آن‌ها به عمل می‌آید.

ماده ۳- وظایف و اختیارات مرکز آمار ایران

• انجام سرشماری‌های عمومی و آمارگیری‌های نمونه‌ای در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی

- تهیه آمارهای لازم به منظور تأمین نیازمندی‌های برنامه‌ریزی و هدف‌های برنامه‌های عمرانی کشور
- تهیه و بهنگام‌سازی چارچوب‌های آماری
- استخراج، بررسی، چاپ و انتشار نتایج حاصل از سرشماری‌ها و آمارگیری‌ها
- تهیه محاسبات ملی و شاخص قیمت‌ها
- تهیه تعاریف، مفاهیم، معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری
- گردآوری آمارهای مورد نیاز از بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی
- تهیه و انتشار سالنامه آماری کشور
- تمرکز اسناد، مدارک و اطلاعات آماری
- راهنمایی‌های فنی به واحدهای آماری وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، سازمان‌های وابسته به دولت، شرکت‌های دولتی و همچنین مؤسسات بخش خصوصی و تعاونی
- انجام خدمات آماری برای بخش‌های عمومی، خصوصی و تعاونی

ماده ۷- محرمانگی اطلاعات

هر شخص ساکن ایران همچنین اتباع ایرانی مقیم خارج از کشور مکلفند به پرسش‌های مربوط به کلیه سرشماری‌ها و آمارگیری‌ها که توسط مرکز آمار ایران انجام می‌شود پاسخ صحیح دهند. آمار و اطلاعاتی که ضمن آمارگیری‌های مختلف از افراد و مؤسسات جمع‌آوری می‌شود محرمانه خواهد بود و جز در تهیه آمارهای کلی و عمومی نباید مورد استفاده قرار گیرد. استفاده و مطالبه و استناد به اطلاعات جمع‌آوری شده از افراد و مؤسسات به هیچ‌وجه در مراجع قضایی و اداری و مالیاتی و نظایر آن مجاز نخواهد بود.

ماده ۸- رعایت تعاریف و مفاهیم استاندارد

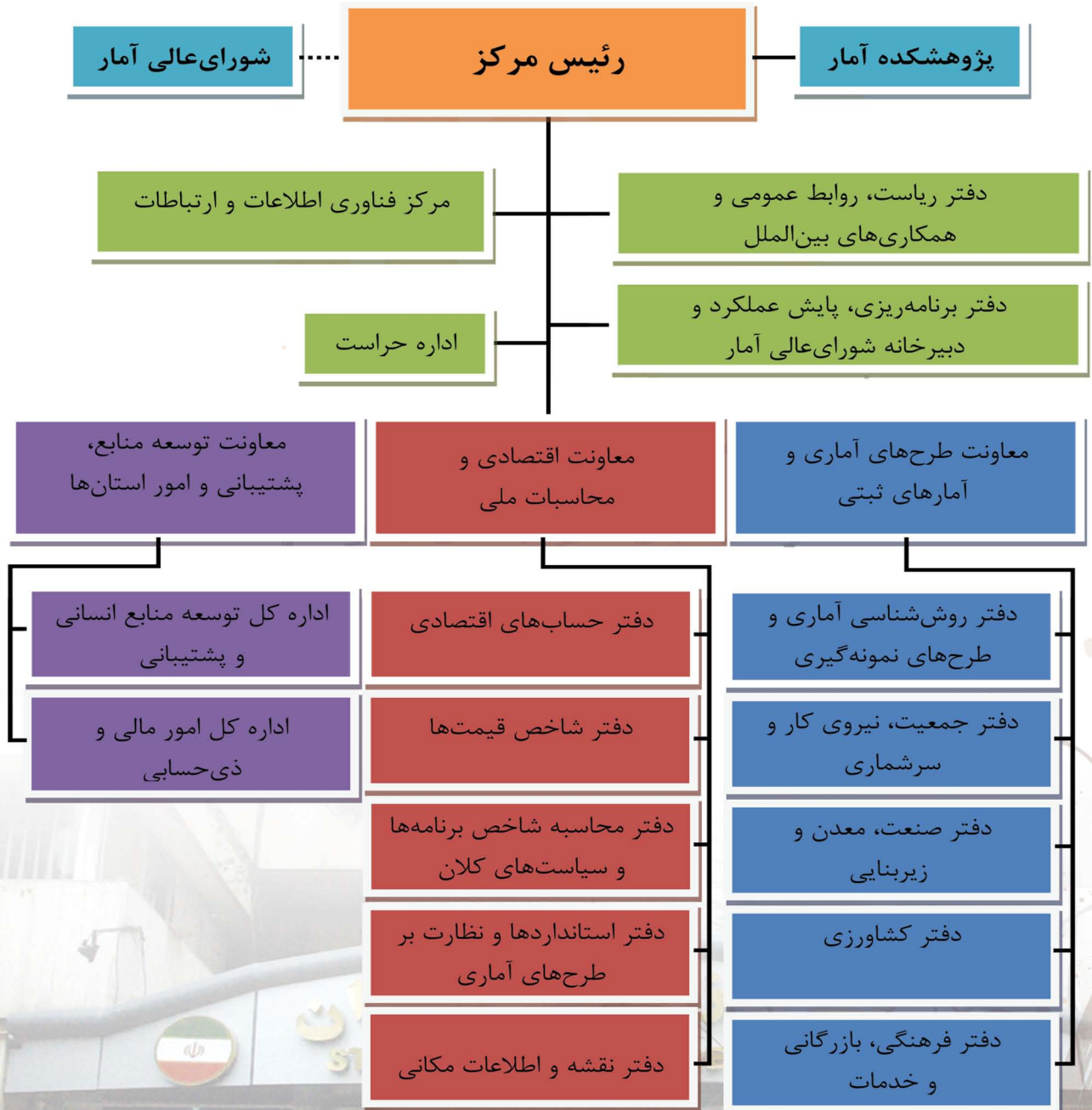
وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی موظفند در انجام آمارگیری‌ها از تعاریف، مفاهیم، روش‌ها، معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری مرکز آمار ایران تبعیت نمایند.

ماده ۱۱- شورای عالی آمار وظایف زیر را عهده‌دار خواهد بود:

- تعیین سیاست کلی برنامه‌های آماری کشور و نحوه توزیع فعالیت‌های آماری بین سازمان‌های مسئول
- تعیین اولویت‌های آماری کشور
- تعیین سیاست جامع در زمینه هماهنگی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در مورد استفاده از ماشین‌های حسابگر
- اظهارنظر در مورد تأمین اعتبار اجرای طرح‌ها و فعالیت‌های آماری وزارتخانه‌ها و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی که از محل اعتبارات عمرانی کشور هزینه آن پرداخت می‌شود.
- اتخاذ تصمیم درباره مسائلی که دستگاه‌های اجرایی در زمینه اجرای آمارگیری‌ها با آن مواجه می‌شوند و در شورا مطرح می‌نمایند.

◆ ساختار کلان سازمانی مرکز آمار ایران

با رعایت موضوع ماده‌های ۲۹، ۳۱ و ۳۳ قانون مدیریت خدمات کشوری ساختار کلان مرکز آمار ایران پس از بازنگری در سال ۱۳۹۰ به صورت زیر طراحی شده است.

شکل ۱- نمودار سازمانی مرکز آمار ایران

همچنین به استناد ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی دبیرخانه شورای عالی آمار وظیفه دبیرخانه شورای عالی آمار را مرکز آمار ایران عهده‌دار می‌باشد. رئیس مرکز آمار ایران، دبیر شورای عالی آمار است.

◆ اهداف کلان

۱. اجرای ۳۹ عنوان طرح آمارگیری، تکمیل ۱۰ طرح آمارگیری، انجام آزمایش سرشماری کشاورزی ۱۳۹۲ و ادامه فعالیت‌های سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۰
۲. تهیه ۱۴ عنوان حساب ملی، منطقه‌ای و فصلی و محاسبه ۲۱ عنوان شاخص قیمت و محاسبه ۸۱۶ عنوان شاخص کلان برنامه
۳. استانداردسازی تعاریف و مفاهیم اقلام ۵ بخش موضوعی، ترجمه و پیاده‌سازی ۳ طبقه‌بندی استاندارد آماری، ساماندهی سیستم‌های اطلاعات و عملیات
۴. نظارت بر ۳۹ عنوان آمارگیری و ارزیابی کیفیت اقلام آمار ثبتي و انجام وظایف مربوط به نظام آماری
۵. گسترش همکاری‌ها و ارتباطات بین‌المللی و منطقه‌ای
۶. کنترل کیفیت و نظارت بر تولید آمار در مرکز، برنامه‌ریزی و پایش عملکرد واحدها و افزایش سطح حفاظت فیزیکی و امنیت داده‌ها در مرکز
۷. هدایت و مشارکت در اجرای طرح‌های پژوهشی، تجزیه و تحلیل موضوعات آماری و بازنگرسی و بهبود روش فرایندها و استانداردهای مورد استفاده
۸. طراحی، ایجاد، استقرار و نگهداری شبکه ملی آمارکشور و تهیه، تولید و نگهداری سامانه‌های کاربردی مرکز
۹. اجرای ۶ برنامه ارتقای فرهنگ آماری و پیاده‌سازی مدیریت ارتباط با مشتری
۱۰. اطلاع‌رسانی نتایج فعالیت‌های آماری و تهیه سالنامه آماری و نشریه ایران در آیین‌نامه آمار
۱۱. اجرای ۷ عنوان برنامه تحول اداری و جذب، نگهداری و آموزش نیروی انسانی
۱۲. تأمین و نگهداری تجهیزات، ملزومات و امکانات مرکز و مدیریت تأمین و هزینه‌کرد منابع مالی

به منظور تهیه و تدوین برنامه عملیاتی سالانه و کنترل و ارزیابی اهداف و فعالیت‌های مرکز، از نظام مدیریت بر مبنای هدف^۱ بهره گرفته می‌شود و میزان تحقق اهداف سالانه با توجه به پیشرفت و کارایی مجموع فعالیت‌های مرکز، معاونت‌ها، دفاتر و گروه‌های زیرمجموعه آن‌ها در قالب گزارش‌ها و نمودارهای مناسب با استفاده از این نظام، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. این سیستم میزان تحقق اهداف مرکز را بیش از ۹۰ درصد ارزیابی کرده است.

◆ اعتبارات

مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب مرکز در سال ۱۳۹۱، رقمی معادل ۳۹۱۴۰۰ میلیون ریال بوده است که از این مبلغ ۳۴۷۰۰۰ میلیون ریال اعتبارات هزینه‌ای و ۴۴۴۰۰ میلیون ریال اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بوده است.

اعتبارات هزینه‌ای

مجموع اعتبارات هزینه‌ای مرکز با رشدی معادل ۱۶/۷ درصد از ۲۹۷۲۶۳ میلیون ریال در سال ۱۳۹۰ به ۳۴۷۰۰۰ میلیون ریال برای سال ۱۳۹۱ تصویب شده بود ولی با توجه به محدودیت‌های ایجاد شده در کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور، میزان تخصیص اعتبارات هزینه‌ای سال ۱۳۹۱ حدود ۶۹ درصد بود که نسبت به سال ۱۳۹۰ حدود ۲۶ درصد کاهش یافت.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

مجموع اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سال ۱۳۹۱ با رشدی معادل ۲۴ درصد از ۳۵۷۹۹ به ۴۴۴۰۰ میلیون ریال افزایش یافت. این اعتبارات در قالب دو طرح عمرانی تأمین تجهیزات و تأمین سخت‌افزار و نرم‌افزار (طرح تکفا) مبادله گردید. میزان تخصیص اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۰ معادل ۷۲ درصد بوده که در سال ۱۳۹۱ به حدود ۶۷ درصد کاهش یافت.

◆ نیروی انسانی

تعداد ۴۶۷ نفر در این مرکز به خدمت اشتغال داشته‌اند که ویژگی نیروها بر حسب نوع استخدام و مدرک تحصیلی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱- نیروی انسانی شاغل مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۱ به تفکیک نوع استخدام و مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی / نوع استخدام	دکتری	فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	دیپلم و کمتر از آن	جمع
رسمی	۴	۸۸	۸۴	۸	۲۲	۲۰۶
پیمانی	۱	۴۶	۵۴	۴	۴۲	۱۴۷
قرارداد انجام کار مشخص	۱	۲۸	۳۳	۱۰	۴۲	۱۱۴
جمع	۶	۱۶۲	۱۷۱	۲۲	۱۰۶	۴۶۷

در ادامه گزارش عملکرد مرکز به تفکیک در حوزه‌های توسعه نیروی انسانی، تولید آمار، وظایف مرتبط با نظام آماری کشور، بهبود کیفیت آمارها، تحقیقات آماری، اطلاع‌رسانی آماری، توسعه فناوری اطلاعات و پایگاه اطلاعات آماری کشور و ارتباطات ملی، بین‌المللی و ارتقای فرهنگ آماری آورده شده است.

